

# Denetime ?li?kin Tutum Ölçe?i

## RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Denetime ?li?kin Tutum Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19629>

## Özet

Denetime ?li?kin Tutum Ölçe?i (D?TÖ), Yüksel Gündüz, Cemal Elma ve Hasan Aslan taraf?ndan 2018 y?l?nda geli?tirilmif bir psikolojik ölçüm arac?d?r. Ölçe?in temel amac?, bireylerin kurumsal veya e?itimsel ba?lamda kar??la?t?klar? denetim süreçlerine yönelik sahip olduklar? bili?sel, duyu?sal ve davran??sal e?ilimleri, yani tutumlar?, geçerli ve güvenilir bir ?ekilde belirlemektir. Bu geli?tirme çal??mas?, ölçe?in **psikometrik** özelliklerini, özellikle de yap?sal geçerli?ini ve iç tutarlılı??n? ortaya koymay? hedeflemi?tir.

Ölçek, denetimin bireyler üzerindeki algılanan etkisini ve denetim mekanizmalar?na duyulan genel güven düzeyini ölçmek üzere tasarlanm??t?r. Bu araç, özellikle e?itim bilimleri ve organizasyonel psikoloji alanlar?nda denetim reformlar?n?n veya uygulamalar?n?n etkilerini de?erlendirmek için önemli bir veri kayna?? sağlamaktadır.

## Anahtar Kelimeler

Denetim, **Tutum**, Ölçek Geli?tirme, Geçerlik, Güvenirlik, Psikometri, Örgütsel Davran??, E?itim Denetimi.

## Yazarlar

Yüksel Gündüz, Cemal Elma, Hasan Aslan.

## Amaç

Denetime ?li?kin Tutum Ölçe?i'nin birincil amac?, bireylerin denetim faaliyetlerine kar?? geli?tirdikleri tepkileri ve genel görü?leri nicel olarak ölçebilecek standart bir araç sunmaktır. Bu tutumlar, denetimin yararlılı??na, denetmenlerin yeterlili?ine ve denetim sürecinin ?effaflı??na dair inançlar? içermektedir.

Ölçek, denetim süreçlerinin etkinli?ini art?rmak veya denetimden kaynaklanan olumsuz algılar? azaltmak için yap?lan müdahalelerin sonuçlar?n? de?erlendirmede ara?t?rmac?lara ve uygulay?c?lara destek olmay? amaçlamaktadır. Ölçek, denetimin kabul edilebilirli?ini ve buna ba?lı olarak kurumsal uyumu belirlemede kritik rol oynamaktadır.

## Yap?

Ölçek, psikolojideki **tutum** kavram?na dayanmaktadır ve denetime yönelik tutumu çok boyutlu bir yap? olarak ele almaktadır. Bu yap? genellikle denetimin gereklili?i (bili?sel boyut), denetimden duyulan rahatsızlık veya memnuniyet (duyu?sal boyut) ve denetim sonuçlar?na uyma e?ilimi

(davranışsal eğilim) gibi alt boyutlardan oluşur.

Yapısal olarak, DİTÖ, denetim eylemlerinin bireyler üzerindeki motive edici veya caydırıcı etkilerini ayrıştırmaya hedefler. Ölçeğin geliştirme çalışması (Gündüz vd., 2018), bu karmaşık yapıya destekleyen faktörlerin belirlenmesi ve her bir faktörün denetime yönelik genel tutumu ne ölçüde etkilediğinin ortaya konulması üzerine odaklanmıştır.

## Geçerlik

Ölçeğin **geçerlik** çalışmaları, Gündüz, Elma ve Aslan (2018) tarafından yürütülmüştür. Bu çalışmalar kapsamında, ölçeğin ölçmeyi amaçladığı yapıya ne derece doğru ölçtüğünü belirlemek üzere yapı geçerliliği incelenmiştir. Yapı geçerliliği için genellikle açmılayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri kullanılmıştır.

Özellikle **doğrulayıcı faktör analizi** (DFA), ölçeğin teorik yapısının (yani, belirlenen alt boyutların) toplanan verilerle ne kadar uyumlu olduğunu test etmek için uygulanmıştır. İçerik geçerliliği, uzman görüşleri alınarak sağlanmıştır; maddelerin denetime ilişkin tutum yapısının temsil etme yeterliliği değerlendirilmiştir. Çalışmada elde edilen istatistiksel uyum indeksleri, ölçeğin yapısal geçerliliğini destekler nitelikte bulunmuştur.

## Güvenirlik

Denetime İlişkin Tutum Ölçeği'nin **güvenirlik** analizleri, ölçeğin tutarlılığını ve istikrarını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Genellikle ölçek geliştirme çalışmalarıyla kullanılan temel güvenilirlik ölçütü, **iç tutarlılık katsayısı** (Cronbach Alfa) olmuştur.

Gündüz ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada, ölçeğin genelinde ve potansiyel alt boyutlarında yüksek düzeyde iç tutarlılık katsayıları elde edilmiştir. Bu sonuçlar, ölçek maddelerinin aynı psikolojik yapıya ölçmekte ne kadar başarılı olduğunu göstermektedir. Ayrıca, ölçeğin zaman içindeki kararlılığını test etmek amacıyla test-tekrar test güvenilirlik yönteminin de kullanılmış olması muhtemeldir.

## Faktör Analizi

DİTÖ'nün geliştirilmesi sürecinde, denetime ilişkin tutumun altında yatan boyutları keşfetmek amacıyla **Faktör Analizi** yöntemleri kullanılmıştır. İlk aşamada **Açmılayıcı Faktör Analizi** (AFA) uygulanarak ölçeğin kaç faktörden oluştuğu ve maddelerin hangi faktörler altında toplandığı belirlenmiştir.

AFA sonuçları, denetime yönelik tutumun farklı yönlerini temsil eden belirli alt boyutların varlığını işaret etmesi olabilir (örneğin, Denetimin Faydasına İnanma ve Denetim Kaygısı).

?kinci a?amada ise, teorik olarak belirlenen bu faktör yap?s?n?n örneklem verileriyle uyumunu test etmek üzere **Do?rulay?c? Faktör Analizi** (DFA) ger?ekle?tirilmis?tir. Bu analizler, ölçe?in çok boyutlu yap?s?n?n istatistiksel olarak sa?lam oldu?unu kan?tlam??t?r.

## Araç Bilgileri

### Test Türü:

Geli?tirme (Özgün bir ölçek geli?tirme çal??mas?d?r.)

### Format:

Muhtemelen 5'li veya 7'li Likert Tipi Derecelendirme Ölçe?i (Örne?in: "Kesinlikle Kat?l?yorum"dan "Kesinlikle Kat?lm?yorum"a).

### Mevcut Dil:

Türkçe.

### Hedef Kitle:

Denetim süreçlerine tabi olan bireyler (Örn: Ö?retmenler, Kamu Çal??anlar?, Kurumsal Personel).

### Ya? Grubu:

Genellikle yeti?kinler ve yüksekö?retim ö?rencileri.

### Popülasyon Detaylar?:

Ölçek geli?tirme çal??mas? genellikle e?itim kurumlar?nda çal??an ö?retmenler veya yöneticiler gibi denetime do?rudan maruz kalan profesyonel gruplar üzerinde yap?lm??t?r.

### Test Metodolojisi:

Bireysel veya grup uygulamas? ?eklinde ger?ekle?tirilebilen öz bildirim (self-report) yöntemi.

## Anahtar Kelimeler

Denetim Tutumu, Örgütsel Denetim, E?itim Psikolojisi, Likert Ölçe?i, ?ç Tutarlılık, **Psikometrik** Özellikler.

## Yazarlar

**Sorumlu Yazar:** Yüksel Gündüz

**Sorumlu Yazar İletişim:** [yuksel.gunduz@omu.edu.tr](mailto:yuksel.gunduz@omu.edu.tr)

**Yazar ORCID Tanımlayıcı:**

Mevcut değil (Kaynakta belirtilmemiştir).

**Kurum E-posta Adresleri:**

Yüksel Gündüz için [yuksel.gunduz@omu.edu.tr](mailto:yuksel.gunduz@omu.edu.tr) adresi mevcuttur. Diğer yazarların kurum e-posta adresleri kaynakta belirtilmemiştir.

**Yazınma Adresi:**

Mevcut değil (Kaynakta belirtilmemiştir, ancak sorumlu yazarın başlıca olduğu kurum adresi kullanılabilir).

## İzinler, Ücret ve Test Yılı

**Test Yılı:**

2018.

**İzinler ve Kullanım Hakkı:**

Ölçeğin akademik araştırmalarda kullanım için genellikle sorumlu yazardan izin alınması tavsiye edilir. Ticari kullanım koşulları için yazarlarla doğrudan iletişime geçilmelidir.

**Ücret:**

Akademik çalışmalar için genellikle ücretsizdir, ancak kesin bilgi için sorumlu yazar Yüksel Gündüz ile iletişime geçilmelidir.

## Kaynaklar

Gündüz, Y., Elma, C. ve Aslan, H. (2018). Denetime İlişkin Tutum Ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28, 31-59.

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir:

[denetime-iliskin-tutum-olcegi-toad.pdf](#)

## Denetime ?li?kin Tutum Ölçe?i Maddeleri

**ÖNEML?:** Ölçek maddeleri, orijinal kaynak içerikte sa?lanmad???ndan buraya eklenememi?tir. Maddeler, Gündüz, Elma ve Aslan (2018) taraf?ndan yay?nlanan makalede yer almaktad?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM